הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ד ה ו

עַל (כט) [כט] (נח) נְקִיּוּת יָדָיִם, וְיוֹעִיל לִתְפִלָּה, אֲבָל לֹא לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה שֶׁעֲלֵיהֶן: כג [כ]לֹא תִקְנוּ נְטִילַת יָדַיִם אֶלָּא לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה, אֲבָל בְּרָכוֹת דְּשַׁחֲרִית יָכוֹל לְבָרֵךְ (נט) קֹדֶם נְטִילָה, [ל]אֶלָּא אִם כֵּן הוּא יָשֵׁן עַל מִטָּתוֹ (ל) [ל] (ס) עָרֵם, שֶׁאָז אָסוּר לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם עַד (סא) שֶׁיְּנַקֶּה אוֹתָם:

י שִׁבְּח ק״ט (ע״א) וְשָׁם בְּזֹהַר פָּרָשָׁה יַשָּׁשׂ (ח״א קפד״ו). כ הָרא״ש שָׁם וְהָרַשְׁבָּ״א בְּתְשׁוּבָה (ח״א סי׳ קנג). ל שָׁם.

ה כַּוָּנַת הַבְּרָכוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]יְכַוֵּן בַּבְּרָכוֹת (א) פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת. כְּשֶׁיַּזְכִּיר הַשֵּׁם, יְכַוֵּן פֵּרוּשׁ (ב) קְרִיאָתוֹ בְּאַדְנוּת שֶׁהוּא אָדוֹן הַכֹּל, וְיכַוֵּן בְּכָתְיבָתוֹ (ג) [א] בְּיו״ד ה״א (ג) שֶׁהָיָה וְהֹוֶה וְיִהְיֶה. (ד) [ב] וְיִהְיֶה. וּבְהַזְכִּירוֹ אֱלֹהִים, יְכַוֵּן שֶׁהוּא תַּקִּיף בַּעַל הַיְכֹלֶת וּבַעַל הַכֹּחוֹת כֻּלָּם:

א טוּר.

ו זִין בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר וֶאֱלֹהַי נְשָׁמָה וּפֵרוּשָׁיו. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א [א]כְּשֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא יְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּחָכְמָה, שָׁבְרִיאַת הָאָדָם הִיא בְּחָכְמָה נִפְלָאָה.

א בְּרָכוֹת ס (ע״ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

דְּלֹא מְהַנֵּי לְרוּחַ רָעָה לְמֶה לוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. בְּנִקְיוֹן בְּעָלְמָא סַגְיָא, עַיֵּן שָׁם:

(כט) נְקִיּוּת יָדַיִם. הַקְשָׁה הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כה), צָרִיךְ עִיּוּן דִּכְסוּף סִימָן קנ״ט (ס״ב) פָּסַק דְּלִעוֹלָם מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, עַיֵּן שָׁם. וְהַיְד אַהֲרֹן (הגה״ט) מְיַשְּׁבוֹ עַיֵּן שָׁם:

כג (ל) עָרֵם. שְׁמִשְׁתָּמֵא יָדָיו מִטֻּנָּפוּת בְּנִגִּיעַת בֵּית הַסְּתָרִים:

א (ג) בְּיו״ד ה״א. אֲבָל כְּשֶׁנִּכְתָּב בְּאָלֶ״ף דָּל״ת אֵין לְכַוֵּן אֶלָּא שֶׁהוּא אָדוֹן הַכֹּל. וְצָרִיךְ לְקָרוֹתוֹ בְּפֶתַח וּבְקָמֶץ תַּחַת הַנּו״ן. וּכְשֶׁנִּכְתָּב יו״ד ה״א בְּלֹא פֶתַח וּבְקָמֶץ קוֹרִין בְּפַתָּח וּמְקָצָתָן קוֹרִין בְּצֵירֵי, וְכֵן מִנְהַג אַשְׁכְּנַזִים. בָּ״ח (ס״א), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

(ג) וְיִהְיֶה. (עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ד׳ דְּסָכָּה (ס״ה ד״ה ליה ולה)):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְקַמָּן סִימָן ס״ב שֶׁהַשּׂ״ז (סק״א) כָּתַב כְּמִי שֶׁצָּמָא לִשְׁתּוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לָקוּם לְרַחֵץ בְּלַיְלָה יְהַרְהֵר הַבְּרָכָה, וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (שם סק״ד) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם. וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף שָׁם (סק״א) כָּתַב, הַנָּעוֹר בַּלַּיְלָה וְצָמָא לִשְׁתּוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לָקוּם לְרַחֵץ יָדָיו, יְקַנֵּח יָדָיו בַּכֹּתֶל אוֹ בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי וִיבָרֵךְ וְיִשְׁתֶּה, מַהֲרַ״י זִיו״ן (או״ח שער א סי׳ ד). וּלְפִי דַּעַת מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָל וּמַהֲרַ״ם לִתְּנוּאנוּ (דיד חיים אות פג) שֶׁאָסוּר לְבָרֵךְ כְּשֶׁרוֹחֵשׁ רָעָה שׁוֹרֶה עָלָיו, וּכְזֶה לֹא מְהַנֵּי נְקִיוֹן כָּפַיִם כִּי אִם נְטִילָה בְּמַיִם שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, אָסוּר לְבָרֵךְ, וְלָכֵן אִם הוּא אָנוּס וְאֵינוֹ יָכוֹל לִרְחֹץ, יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, דְּכָפָה פּוֹטְרִים מַהֲיָרִין בְּאָנוּס לְבָרֵךְ עַל יְדֵי הִרְהוּר, וְיֵרֵא שָׁמַיִם יֶאֱנֹס עַצְמוֹ לְעַמֵּד וְלִרְחֹץ יָדָיו שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים וִיבָרֵךְ בְּתִקְנָתָהּ עַיֵּן שָׁם. וְנִסְלַאתִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הַשּׂ״ז בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּסִימָן ס״ב בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות ח: ד״ה לא יברך) שֶׁאֵף הַבְּרָכָה אֵין לְהַהְרֵהֵר כֹּה, וּבְאֲלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק״ו): [כט] נְקִיּוּת יָדַיִם. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כה):

כג [ל] עָרֵם. וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ח) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרב חַיִּים וִיטָל וּמַהֲרַ״ם דְּלִתְּנוּאנוּ (שם) שֶׁבַּזֹּהַר (ח״א י׳) אוֹסֵר לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַשַּׁחַר קֹדֶם נְטִילָה, עַיֵּן שָׁם:

א [א] בְּיו״ד ה״א. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״א) בְּשֵׁם לוּחֵי אֶרֶז שֶׁהַשֵּׁם מוֹרֵנוּ יַעְבֵּ״ץ כָּתַב, מַצְתָּה כוֹ׳ שֶׁקְּרִיאַת הַשֵּׁם בֵּין בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְתָּב הֲוָיֵ״ה בֵּין בְּמָקוֹם אדנ״י לְעוֹלָם שָׁוֶה לִקְרוֹתוֹ בְּחַטָּף פַּתָּח, וְדִלְא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת מַהֲרַ״ם מִלּוּבְלִין שֶׁיִּקְרָא בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַבְּרָכָה נִפְסֶדֶת, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן פ״ג. וְכָתַב בְּאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם אוֹר חָדָשׁ (נוסחי ברכות ראשונות אות ד) שֶׁחָזַר בּוֹ מֵהֲרַ״ם, וְכֵן כָּתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (שם) בְּשֵׁם סֵפֶר קָטֶן נִקְרָא תְּשׁוּבַת גְּאוֹנִים נִדְפַּס בְּאַמְשְׁטֶרְדַם שְׁנַת תסז״ן, שֶׁם כָּתַב תְּשׁוּבָה שֶׁהַשִּׁיבוּ לְמַהֲרַ״ם, גַּם תְּשׁוּבַת הָרַמ״ע מִפַּאנוּ, וְכַאֲשֶׁר רָאָה תְּשׁוּבַת הָרַמ״ע חָזַר בּוֹ. וְכֵן הַסְּכִים הַשַּׁ״ך. וְעַיֵּן בְּשו״ת נוֹדַע בִּיהוּדָה סִימָן ב׳ שֶׁאֵין סָפֵק בְּקְרִיאַת שֵׁם אדנ״י לְהַטְעִים הַנְּגִינָה מִלְּרַע וְלֹא מִלְּעֵיל. וְכֵן הֵבִיא בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) בְּשֵׁם לוּחֵי אֶרֶז, עַיֵּן שָׁם: [ב] וְיִהְיֶה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) כָּתַב עַל תַּבַת הֵיטֵב, וּבְמָקוֹם יו״ד (ח״א דף י׳) כָּתַב דְּלִכְתְּחִלָּה יִזָּהֵר שֶׁיְּהֵא הַנִּקּוּד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְכֵן הוּא בְּאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ג), וְכֵן רָאִיתִי מְגִיהִים בְּמַגֵּן אַבְרָהָם. וְלַעֲנִיַּית דַּעְתִּי אֵין צָרִיךְ לְהַגִּיהַּ, כִּי בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שָׁם כָּתַב וְכֵן הָיָה בְּהַכְּסִיר יו״ד הָעֲתִיד, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר לְהַסִּיר יו״ד הָעֲתִיד מִפִּלַּת יִהְיֶה עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן הַיְינוּ כְּשֶׁמַּסִּירִין יו״ד שֶׁבְּתְחִלַּת הַשֵּׁם נִשְׁאָר מִלַּת הָיָה שֶׁהֵנִּיא״ו בְּמָקוֹם יו״ד, וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם אַסְּדוּר לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ קַאי דְּנָקֵט לְפָרֵשׁ שֶׁהָיָה, וְהַיְינוּ עַל יְדֵי הֵנִּיא״ו שֶׁבְּמָקוֹם הֵיו״ד, וּמִפֹּילָא דָּגֵם בְּמִלַּת וְיִהְיֶה כֵּן הוּא:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תוֹכוֹ עַד הַפָּרָק, (עז) וּבְדִיעֲבַד דַּי עַד סוֹף קִשְׁרֵי אֶצְבְּעוֹתָיו, אֲבָל לֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין אֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּנַקְּיִן רַק רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶן:

(נח) נְקִיּוּת יָדַיִם. (עמ) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּגַם בָּזֶה מְבָרְכִין עַל נְטִילַת יָדַיִם, [א]וּמִכָּל מָקוֹם כָּל (עט) הָאֲחֲרוֹנִים לֹא זָזוּ מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:

כג (נט) קֹדֶם נְטִילָה. (פ) דִּסְתָם יָדַיִם דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵם מְלֻכְלָכִים, אֵינָן פְּסוּלוֹת לְבָרָכָה, וְכָל שֶׁכֵּן לְדִבְרֵי תוֹרָה, דְּהַרְבֵּה מְבָרְכִין עַל הַפֵּרוֹת וְאֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם: (ס) עָרֵם. שֶׁאָז מִסְתָּמָא יָדָיו מְטֻנָּפוֹת בִּנְגִיעַת בֵּית הַסְּתָרִים. וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ שֶׁבֵּית הַצַּוָּאר פָּתוּחַ, (פס) אֲפִלּוּ אִם יָשֵׁן בְּמַלְבּוּשִׁים, מִסְתָּמָא יָדָיו מְטֻנָּפוֹת, כִּי דַּרְכּוֹ לְחַכֵּךְ בְּגוּפוֹ בְּמָקוֹם זֶה. וְדַוְקָא אִם יָשֵׁן שֵׁנַת קֶבַע, אֲבָל בְּשֵׁנַת עֲרַאי אֵין חָזְקָתוֹ שֶׁנָּגַע, וְדִינָן כְּסָתָם יָדַיִם דְּכִשְׁרִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וְלִבְרָכָה, רַק [לא] לִתְפִלָּה: (סא) שֶׁיְּנַקֶּה אוֹתָם. בִּצְרוֹרוֹת וּבְכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי. וְהוּא הַדִּין לְתוֹרָה (פנ) אָסוּר בְּלֹא נְקִיּוֹן. וְעַיֵּן בְּפָרֵי מְגַדִּים (משז״ ס״ק טו) שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ מַיִם, מִכָּל מָקוֹם דַּי לִבְרָכוֹת וּלְתוֹרָה בִּנְקִיּוֹן בְּעַלְמָא, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּרֵי הַגְּרַ״א, וְרַק מִשּׁוּם כְּדֵי לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה בָּעֵינָן מַיִם. וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ל) בְּשֵׁם הַזֹּהַר (ח״א דף י׳) כָּתַב דְּלֹא יְבָרֵךְ בְּלִי נְטִילַת יָדַיִם, וְרָאוּי לְהַחְמִיר בְּיֵשׁ לוֹ מַיִם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ס״ב סָעִיף ח׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה:

א (א) פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל [בְּרָכוֹת מ״ז (ע״א)] שֶׁלֹּא יְזָרֵק הַבְּרָכָה מִפִּיו, אֶלָּא יְכַוֵּן בְּעֵת הֶאֱמִירָה וִיבָרֵךְ בְּנַחַת. וְזֶה לְשׁוֹן סֵפֶר חֲסִידִים מ״ו: כְּשֶׁהוּא נוֹטֵל יָדָיו אוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַפֵּרוֹת אוֹ עַל הַמִּצְוֹת הַשְׁגּוּרוֹת בְּפִיו אָדָם, יְכַוֵּן לִבּוֹ לְשֵׁם בּוֹרְאוֹ אֲשֶׁר מִתּוֹךְ כָּךְ לֹא יִגְמֹר דְּבָרָיו וְנִמְצָא שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם בְּחִנָּם. אֲבָל אִם רוֹצֶה לְקַלֵּל שׁוּם אָדָם וְהִתְחִיל בַּשֵּׁם, מְצֻוֶּה לְהַפְסִיקוֹ שֶׁלֹּא יִגְמֹר דְּבָרָיו וְלֹא יֶחְטָא [סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ סד) וְהוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עז) כַּנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ט׳: (עמ) מִבֵּאוּר הַגְּרַ״א וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כה): עַיֵּן בְּפָרֵי מְגַדִּים (א״א ס״ק כה): (עמ) לְבוּשׁ וְדָרְכֵי הַחַיִּים (דיני נט״י שחרית סי״ד) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ סכ״ב) וְחַיֵּי אָדָם (כלל ז ס״ד): כג (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כו):

(פה) פְּרֵי מְגַדִּים (א״א ס״ק כז): (פנ) כַּנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן מ״ט:

א (ע) בַּאוּר הַגְּרַ״א וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ יַעְבֵּ״ץ וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״א) וְחַיֵּי אָדָם (כלל ה סכ״ז) [לְלֹא כְּמַהֲרַ״ם (מלובלין סי׳ פנ) וְהַבַּ״ח (ס״א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו״ע הרב (ס״ג), ובמהדו״ת (ס״א) משמע שאין מברכים כלל. ב] ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב: במקום השם היא באלף דל״ת קורין הא׳ בחטף פתח כי כן הוא נקוד במקרא, אבל במקום שכתיבתו הוא ביו״ד ה׳ יש קורין הא׳ בשב״א כנקודת היו״ד מן שם הוי״ה ברוך הוא, ויש קורין האלף בחטף פתח כנקודת האל״ף בשם אל״ף דל״ת. ג] ובשו״ע הרב (ס״א) כתב: יכוין פירוש קריאתו באלף דל״ת לשון אדנו״ת שהוא אדון הכל, ויכוין עוד פירוש כתיבתו ביו״ד ה׳ לשון הוי״ה שהוא היה הוה ויהיה, אבל במקום שגם כתיבתו הוא באלף דל״ת א״צ לכוין אלא שהוא אדון הכל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah